

Myxomatose in de duinen

Sloot 1953 af met een beperking van deze konijnenziekte in de zuidelijkste duinen van ons land, 1954 vertoonde een flinke opmars.

De jagers, die zelf grote tegenstanders zijn van het gebruik van dergelijke middelen, om wildschade te bestrijden, en in deze ziekte een gevaar zagen voor de waarde van hun jachtveld, hebben meer afgeschoten in hun terreinen, om de kans op infectie zo gering mogelijk te doen zijn. Maar het voorjaar van 1954 was droog en zeer gunstig voor de ontwikkeling van de konijnenstand. En de meest afdoende middelen om de konijnen beperkt te houden, nl. herstel van het biologisch evenwicht door het sparen van de natuurlijke vijanden als busing, wezel en hermelijn, werd, voor zover mij bekend, wel nergens toegepast. Ook had men de zgn. kinderkamers of worpels, waar de pasgeboren jonge konijnen door het moederdier gebracht worden, op kunnen ruimen.

Het gevolg was, dat de door de jagers zo gevreesde en wrede ziekte veel noordelijker gekomen is en vooral daar insloeg, waar de konijnenstand groot was. *)

En te verwachten is, dat in 1955 de laatste delen van ons land aangetast zullen worden, vooral daar, waar veel konijnen zullen zijn. Maar verwacht mag ook worden, dat de duinvegetatie zich zal ontwikkelen als in de weinige konijnen-arme duinen die er zijn. Er zal veel opslag komen van eik en van beuk als we eens een jaar krijgen met beukennootjes. Oostenrijkers en Corsicaanse den zullen zich uitzaaien en waar vroeger kale hellingen waren krijgen we dicht gras.

Konijnen-schade
aan iepen in de
duinen.

Foto:
Cees Stipkes

Planten als Wespen- en Muggen-orchis zullen aanvankelijk toenemen, op zandhellingen ook *Priola* (door betere humificatie) en *Herminium*, maar in de lage valleien zullen orchideeën en gentianen verstikt worden in het gras. Maaien met zeis of maaimachine schept hier weer een gunstiger toestand, analoog aan die van de Blauwgraslanden. De dennenorchis krijgt een kans bij meer mosvorming in dennenbossen en het kardinaalshoedje zal

*) De ziekte wordt ook overgebracht door zilvermeeuwen, daar deze van de dode konijnen eten en zich over grote afstanden verplaatsen.

ook opslaan in duinen als op Voorne, waar het in wilde toestand nog niet voorkwam. De hier en daar geplante exemplaren zullen als zaaddragers fungeren. Interessant is het erop te letten of *Rhamnus catarctica*, die niet noordelijker groeit dan Den Haag, zich noordwaarts uit zal breiden. Ook bestaat er kans op uitbreiding van *Rhamnus Frangula* in de vochtige, meer zure bossen bij Schoorl en noordwaarts.

Meidoorn zal zich zeer uitbreiden, vooral als de fazanten niet te talrijk zullen worden.

Zoals Sj. Braakman ook al schreef in zijn publicatie van het Staatsbosbeheer zal het een grote verandering geven in de duinvegetatie, die voor de fijnere soorten in de lage valleien niet altijd even gunstig zal zijn.

Ik zie echter de myxomatose als het vullen van een ontbrekende schakel in de keten van vijanden van het konijn. Het is de enigste vijand, die de jagers niet baas kunnen. En daarom slaat deze zo hevig in.

Vossen zijn in het oosten van ons land de beste konijnenverdelgers. In de duinen kunnen we deze niet hebben wegens de broedkolonies. Maar de wezel, hermelijn en de bunsing kunnen in de duinen niet gemist worden als konijnenbestrijders. En als de mens, de jager, dan de taak van de vos overgenomen had, waren we er geweest.

In de praktijk zijn echter de kleine roofdieren, met klemvergunningen van het Departement van Landbouw, flink bestreden. En zo moest er vroeg of laat wel een natuurlijke vijand komen die hier corrigerend optrad. Dat dit middel eens in Frankrijk „losgelaten” is, doet daar niets aan af. Waar een matige konijnenstand is, merken we er ook niet veel van.

Dat deze ziekte intens *wreed* is, veroordeelt wel het opzettelijke gebruik ervan. Maar nu ze eenmaal er is, stoort de natuur zich niet aan deze wreedheid. De dieren worden alleen op de plaatsen, waar slijmvliezen zitten, aangestoken, worden blind, lopen overal tegenaan en zoeken dan open plekken, wegen of het strand en vinden een ellendige dood.

De myxomatose leert ons weer, dat we in natuurterreinen het natuurlijk evenwicht tussen de verschillende diersoorten, en vooral tussen fauna en vegetatie, niet straffeloos kunnen verbreken. Jammer, dat de onschuldige dieren er zo wreed mee gestraft worden.

Rockanje.

C. Sipkes.

Over Tragopogon

Op m'n wandelingen en fietstochten in de Baronie van Breda vond ik iedere zomer op vele plaatsen *Tragopogon pratensis*, meest kortweg Boksbaard genoemd. De plant heet ook wel Beemd Boksbaard, ter onderscheiding van andere soorten, en verder ook Salzafy, Morgenster, Gele Morgenster. De naam Boksbaard zal deze plant wel te danken hebben aan het forse vruchtpluis, dat de uitgebloeide bloemen siert. Ook de naam Morgenster is heel gemakkelijk te verklaren, want de bloemen zijn alleen in de morgen open. Ze sluiten zich omtrent de middag; om elf uur, zegt men wel, maar ik vond ook wel aangegeven: om drie uur. In ieder geval zag ik de bloemen alleen 's morgens flink ontplooid; in de namiddag herkende ik ze echter gemakkelijk aan de eigenaardige vorm van de bloemknoppen.

Zo is deze Morgenster dus een goede bekende voor me, en ik vond het heel gewoon, dat m'n flora vermeldde: algemeen, langs wegen, dijken, op bouwland. Anders is het gesteld met een andere soort van dit geslacht: *Tragopogon*